

JURNALISM ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII

BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ ÎN CONTEXTUL COMUNICĂRII ȘTIINȚIFICE: REZULTATELE UNUI SONDAJ

Nelly ȚURCAN

Bibliotecarii și specialiștii în informarea infodocumentară se consideră intermediari în lanțul informațional al comunicării științifice: autor – editor – bibliotecă – utilizator. Bibliotecarul joacă un rol important în filtrarea și selectarea informației, achiziționarea resurselor informaționale și, de asemenea, în regăsirea efectivă a informației din bazele de date și Internet. Unul din avantajele paradigmei actuale a bibliotecilor ca element al lanțului informațional este colecția calitativă tangibilă. Rafturile de cărți, reviste și alte genuri de documente au fost un testament al validității acestei paradigme.

Modificările în sistemul comunicării științifice și dezvoltarea bibliotecilor digitale, ca element al acestui sistem nou, contribuie la diversificarea serviciilor informaționale pentru diferite categorii de utilizatori, extinderea activităților centrate pe utilizator. Diversificarea ofertei informaționale are loc atât în baza resurselor informaționale tradiționale și digitale proprii, precum și în baza resurselor informaționale digitale ale altor instituții infodocumentare. Dat fiind faptul că bibliotecile digitale, ca element al sistemului de comunicare științifică din Republica Moldova, sunt abia la etapa de constituire, este foarte important a menține și a dezvolta în continuare colecțiile resurselor informaționale științifice atât în formatul tradițional, cât și în cel electronic.

Cercetarea sociologică *Tendențele și practicile în comunicarea științifică din Republica Moldova*, realizată în perioada decembrie 2010 – iulie 2012, a avut ca obiectiv, inclusiv, studierea opiniei cercetătorilor privind accesul la revistele științifice și bibliotecile din Republica Moldova. Universul eșantionului l-au constituit 890 de cercetători științifici și didactico-științifici din 23 de instituții de profil științifico-academic, științifico-didactic și de ramură. Eșantionul a fost calculat în baza datelor Biroului Național de Statistică, marja de eroare constituind $\pm 3,3\%$, cu o probabilitate de estimare de 95%.

Întrebați dacă sunt satisfăcuți de calitatea revistelor la care se abonează biblioteca, 62,7% din respondenți au răspuns că sunt satisfăcuți de accesul pe care îl oferă biblioteca la colecțiile de reviste științifice. Cu toate acestea, 27,3% de cercetători s-au pronunțat negativ cu privire la oferta informațională a bibliotecilor vizând periodica științifică, iar 10% sunt parțial satisfăcuți de revistele accesibile în bibliotecile științifice. Este necesar să menționăm că, dacă, în medie, rata celor care sunt nesatisfăcuți de colecțiile revistelor științifice accesibile în biblioteci reprezintă aproximativ 20%, atunci la Universitatea de Stat din Moldova (USM), rata respondenților care nu sunt satisfăcuți de calita-

tea colecțiilor revistelor științifice reprezintă 45,4%. Cel mai mult sunt nesatisfăcuți profesorii și cercetătorii de la facultățile de Matematică și Informatică (72,5%), Drept (57,5%) și Științe Economice (53%). Rata foarte înaltă a celor care nu sunt satisfăcuți de calitatea colecțiilor revistelor științifice la Biblioteca Centrală Universitară (BCU) a USM pare a fi paradoxală, deoarece, conform datelor din chestionarea bibliotecilor la BCU a USM, abonarea la periodica științifică se realizează prin consultarea cadrelor didactice, iar decizia finală privind abonarea aparține, de asemenea, utilizatorilor bibliotecii.

Pentru a îmbunătăți accesul la resursele științifice, biblioteca trebuie să schimbe politica de abonare a acestora. Aceasta este opinia a circa 45% de cercetători, doar 12,8% au menționat că politica de abonare trebuie să rămână fără schimbări. Am putea presupune că, anume acești 12,8% de utilizatori sunt absolut satisfăcuți de oferta informațională privind periodica științifică. Cea mai înaltă rată, a celor care consideră necesar a modifica politica de achiziție, o reprezintă cercetătorii de la USM (58,1%), Universitatea Academiei de Științe a Moldovei (56%) și Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „N. Testemițanu” (58,4%).

În scopul eficientizării structurii colecțiilor serialelor științifice și extinderii accesului la resursele informaționale științifice, savanții din Moldova consideră că este necesar ca biblioteca să consulte specialiștii cu privire la abonarea la revistele științifice (70,1% – acord total; 19,7% – acord parțial). Doar 7,10% din respondenți nu au putut să decidă privind necesitatea implicării oamenilor de știință în procesul decizional de abonare la periodica științifică și 1,2% consideră că nu este necesară consultarea cu specialiștii. Cercetătorii au menționat și alte măsuri care, în opinia lor, pot influența pozitiv dezvoltarea colecțiilor bibliotecilor științifice și, ca rezultat, se va extinde accesul la resursele informaționale și se va perfecționa calitatea prestării serviciilor bibliotecii.

Astfel, 67,3% de cercetători au remarcat că sunt în totalitate de acord și 25,1% parțial de acord că bibliotecile științifice din Moldova trebuie să aboneze mai multe reviste științifice tradiționale, 58,6% au optat ferm și 27,7% – cu unele rezerve pentru abonarea la revistele cu rating înalt, iar 49,6% au fost total de acord și 33,9% parțial de acord că este necesară o abonare mai extinsă la revistele științifice. Cea mai înaltă rată a specialiștilor care au pronunțat un dezacord total se referă la abonarea unui număr mai mare de baze de date în defavoarea revistelor tradiționale (13,2%). De asemenea, cu privire la același subiect, 13,5% de respondenți au exprimat un dezacord parțial, iar 18,1% au fost indeciși. Această opinie a cercetătorilor este confirmată și de specialiștii instituțiilor infodocumentare din Moldova, care afirmă că utilizatorii bibliotecilor științifice optează mai mult pentru consultarea revistelor tipărite (Biblioteca Tehnico-Științifică a Universității Tehnice a Moldovei); conform unui studiu recent de la Universitatea de Stat „A.Russo” din Bălți, circa 90% din utilizatori optează pentru formatul tradițional al informației.

Cu toate că tehnologiile informaționale și de comunicare (TIC) sunt folosite tot mai mult în activitatea științifică, în sfera infodocumentară și în viața cotidiană, mulți cercetători preferă să folosească formatele tradiționale ale publicațiilor sau să dispună de ambele variante. De asemenea, sunt și anumite rezerve vis-à-vis de calitatea revistelor științifice electronice. 52,9% din participanții la chestionare consideră că revistele tradiționale sunt mai calitative decât cele electronice, iar 12,8% din respondenți – că formatul electronic al revistei este cel mai important criteriu de care trebuie să țină cont biblioteca la abonare.

Biblioteca este pentru utilizatori un mediu informațional de valoare datorită calității colecțiilor de resurse informaționale, serviciilor oferite și comunităților de utilizatori care se constituie în cadrul bibliotecilor. În aceste condiții, bibliotecile sunt obligate să răspundă la o serie de provocări: schimbări influențate de TIC, schimbări în conținutul proceselor biblioteconomice, diversitatea tipologiilor documentelor, diversitatea tipologiei produselor și serviciilor informaționale, deplasarea accentului de pe document pe informație, transferarea activităților de diseminare a informației în mediul digital, depășirea barierelor de spațiu și timp în comunicarea și utilizarea informației etc.

Specialiștii în infodocumentare trebuie să fie pentru cercetători o busolă în universul informațional, iar comunicarea – reciproc avantajoasă. Savanții, participanți la chestionare, au menționat că destul de des apelează la bibliotecă pentru a consulta resursele informaționale din cadrul acestor instituții. La întrebarea *Cât de des citiți revistele științifice abonate de biblioteca universitară/academică?* o treime din cercetători au afirmat că obișnuiesc să consulte revistele științifice abonate de bibliotecă zilnic, de câteva ori pe săptămână sau săptămânal. De asemenea, savanții apelează la sfaturile specialiștilor din bibliotecă pentru a găsi informația științifică. În așa fel, 50 la sută din cercetătorii chestionați, în scopul de a găsi informația necesară cercetării, apelează la ajutorul bibliotecarilor pentru a selecta revistele științifice.

Transformările în sistemul de comunicare științifică influențează schimbarea rolului, misiunilor bibliotecilor autohtone în acest sistem. Analiza SWOT a bibliotecilor din Republica Moldova privind participarea lor în sistemul comunicării științifice permite să constatăm că, în calitate de puncte forte se evidențiază conștientizarea importanței comunicării științifice și a rolului bibliotecilor în acest proces, existența unor competențe distinctive în catalogare, clasificare, expertiza metadatelor, existența unor practici bune în managementul colecțiilor, cât și experiența administrativă. Cu toate acestea, au fost remarcate următoarele puncte slabe: prioritatea documentelor tradiționale în crearea fondurilor documentare ale bibliotecilor, deficitul de competențe tehnice, puține implementări inovaționale privind prestarea e-serviciilor și crearea e-conținuturilor etc.